

1. LA SOCIETAT POSTINDUSTRIAL

1.1 Igualtat jurídica, desigualtat real

La Revolució Francesa suprimí els privilegis de la noblesa i els clergues i la nova societat industrial estava basada en la igualtat jurídica. Així, tothom és igual davant la llei i tothom pot accedir als càrrecs públics segons els mèrits propis (i no segons el lloc que ocupava de naixement).

Però la realitat era que s'havia estructurat una nova societat amb diferències:

1. De gènere: les dones continuaven subordinades als homes i no es reconegueren els seus drets:
2. Econòmiques: entre els que tenien o no propietats es produeix una divisió en classes socials diferenciades per la capacitat econòmica (alta, mitja i baixa).

1.2 Les classes socials

La decadència de l'aristocràcia europea

Al XIX la noblesa perdé els seus privilegis i començà a pagar impostos. Per fer-ne front, hagueren de començar a vendre terres per poder mantenir el seu ritme de vida.

Tot i això, continuaren ocupant llocs més prestigiosos (diplomàcia) i la seva forma de vida era el model social que els burgesos intentaven imitar.

L'apogeu de la burgesia

La burgesia es va convertir en el grup hegemònic de la societat, ja que era la propietària de les indústries i dels negocis.

No constituïa un grup homogeni, de manera que hi podem distingir:

- Gran burgesia (banquers, rendistes i industrials).
- Burgesia mitjana (empresaris, professionals liberals, funcionaris i comerciants).
- Petita burgesia (empleats, botiguers i artesans).

Aquesta nova classe social es convertí en el centre de la vida social: els seus habitatges rics, el servei domèstic, la seva manera de vestir i divertir-se (salons, teatre, música...) i els seus valors (culte al treball i a l'estalvi, triomf individual, exlçament de la família i la llar) es convertiren en el model social a imitar.

Els pagesos

Hi havia una gran diferència entre unes regions i altres:

- Nord i oest d'Europa: la majoria eren propietaris i incorporaren la maquinària i les noves tècniques de cultiu, de manera que s'enriquiren i augmentaren la productivitat.
- Sud d'Europa: a les regions **latifundistes** encara hi havia molts **jornalers** i les innovacions tardaren a incorporar-s'hi.
- Centre i est d'Europa: els pagesos continuaren sent **serfs** fins a la meitat del segle XIX.

El nombre de pagesos anà disminuint, ja que molts emigraren cap a les ciutats a la recerca de treball.

Els obrers

L'augment de treballadors en les fàbriques donà lloc a una nova classe social: el proletariat industrial i urbà. Eren poc qualificats, feien una feina mecànica, repetitiva i sotmesa al ritme de la màquina i a la disciplina laboral de la fàbrica.

Els obrers patien unes condicions de vida i de treball molt precàries:

- Jornada laboral a la fàbrica de 12 a 14 hores i amb un salari insuficient per mantenir una família: havien de treballar les dones i els nins, amb un salari inferior al dels homes.
- Manca de condicions higièniques, el que provocava la proliferació de malalties.
- Absència de legislació que fixàs les condicions de feina i els salaris.

1.3 Una societat més alfabetitzada

Les noves activitats econòmiques feren necessari formar treballadors amb una capacitat més elevada.

Per això es creen escoles de primària i, sobretot els homes, aprenen a llegir i a escriure. L'ensenyament secundari i universitari estava limitat a les famílies més riques.

Es desenvolupa la premsa moderna, que es va convertir en el mitjà d'expressió de les diferències i dels partits polítics.

2. EL MOVIMENT OBRER

La primera reacció fou oposar-se a les màquines, ja que les consideraven les responsables de tots els seus problemes, especialment de l'atur i dels salaris baixos.

A les primeres dècades XIX sorgeix el ludisme, que és una protesta que suposava la destrucció de les màquines i l'incendi dels establiments industrials.

Però alhora que es desenvolupava el ludisme, un sector de treballadors s'adonaren que formaven una classe social diferent, amb uns problemes comuns i uns objectius propis. És el que s'anomena consciència de classe.

A partir d'aquí inicien la defensa dels seus interessos per això creen organitzacions de treballadors i també les primers Societats de Socors Mutus (finals XVIII a GBR) que agrupaven els obrers amb més bons salaris (havia de pagar una quota) i actuaven com a societats de resistència per ajudar econòmicament els seus membres en cas de malaltia o atur.

2.1 El sindicalisme

Els governs reaccionaren contra les societats obreres i les declararen il·legals.

El 1825 a GBR es deroguen les lleis que prohibien les societats obreres i es funden els primers sindicats (es crea el Gran Sindicat General de Filadors): el 1834 es funda la Great Trade Union, un sindicat que agrupava diversos oficis: defensa el dret d'associació, la reducció de la jornada laboral, millores salarials i regulació del treball infantil.

2.2 Doctrines obreres

Sorgeixen pensadors que denunciaren la misèria dels obrers i les desigualtats socials del capitalisme. Critiquen la concentració de la riquesa en mans d'uns pocs i proposen nous models d'organització social basats en formes de propietat col·lectiva.

Marxisme i socialisme

Karl Marx i Friedrich Engels (mitjan XIX) denunciaren l'explotació de la classe obrera i defensaven la revolució obrera per destruir el capitalisme. A través de la revolució el proletariat aconseguiria el poder polític (dictadura del proletariat) i crearia un estat obrer que socialitzaria la propietat, que passaria a mans estatals.

Quan es produeixi el final de la propietat privada, s'iniciarà el procés de desaparició de les classes socials i de l'Estat i així s'aconseguirà l'ideal de la societat comunista, sense classes i sense Estat.

A finals del XIX els marxistes creen partits obrers socialistes amb l'objectiu de dur a terme la revolució proletària, però també defensaven la participació en la vida política i es presentaren a les eleccions. Així els diputats impulsarien una legislació més favorable als obrers (sufragi universal, impost progressiu sobre la renda, jornada laboral de vuit hores...).

Anarquisme

Aplega pensadors (Proudhon, Bakunin i Kropotkin) que estableixen tres principis bàsics:

- L'exaltació de la llibertat individual i de la solidaritat social.
- La crítica a la propietat privada i la defensa de les formes de propietat col·lectivista.
- El rebuig de l'autoritat, principalment de l'Estat.

Defensaven l'acció revolucionària de la pagesia i del proletariat per destruir l'Estat i crear una nova societat igualitària. A diferència dels marxistes s'oposen a tenir qualsevol participació en la vida política i a l'organització dels treballadors en partits polítics.

Dins l'anarquisme hi destacaren dues tendències

1. Actuar violentament contra els pilars del capitalisme (burguesia, Estat i Església).
2. Crear sindicats revolucionaris (anarcosindicalisme) per millorar la condició obrera i impulsar la revolució social.

L'internacionalisme

Marxistes i anarquistes volien unir esforços de la classe obrera de tot el món per lluitar contra el capitalisme (internacionalisme proletari).

El 1864 es crea la I Associació Internacional de Treballadors (I internacional) amb marxistes, anarquistes i sindicalistes. Però les diferències ideològiques entre marxistes i anarquistes la feren desaparèixer el 1876.

El 1891 alguns socialistes funden la Internacional Socialista (II Internacional). Es pretén l'organització internacional socialista per coordinar programes i actuacions. Es creen alguns dels símbols d'identitat del moviment obrer: himne de la Internacional i la festa del primer de maig com a Dia dels Treballadors.

GLOSSARI

- **Latifundi:** terreny de molta extensió propietat d'un sol amo.
- **Jornaler:** pagès a sou que cobrava un jornal escàs i que patia una vida miserable.
- **Serf:** pagès vinculat al propietari de la terra que treballa, a qui ha de donar algun tipus de renda en treball o en doblers a canvi d'una part de la collita.
- **Moviment obrer:** conjunt d'iniciatives que varen dur a terme els treballadors amb l'objectiu de millorar les seves condicions laborals i polítiques.
- **Sufragi universal masculí:** sistema en què tots els ciutadans de sexe masculí tenen dret a vot.
- **Democràcia:** sistema polític en què tots els ciutadans d'un estat elegeixen els seus representants.
- **Sufragi universal:** sistema en què tots els ciutadans, majors d'una certa edat, normalment 18 anys, tenen dret a vot.
- **Dictadura:** govern en què tots els poders estan concentrats en una persona o en una institució.

ⁱ Lluita de classes: enfrontament entre la burgesia i els obrers. La lluita conclourà amb el triomf dels proletaris mitjançant la revolució que posaria fi al capitalisme i, després d'una fase de dictadura del proletariat, en què l'estat dominaria i regularia la societat, s'establiria el comunisme. En la societat comunista no hi hauria classes socials ni propietat privada, i l'estat desapareixeria.